

Nr 164.

Av herr **Röing m. fl.** om befrielse för Nobelstiftelsen från skyldigheten att erlägga bevillning samt inkomst- och förmögenhetsskatt.

Under sjunde huvudtiteln (p. 33, sid. 110—117) i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att från statsverket skall till Nobelstiftelsen återbäras av stiftelsen erlagd inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1926, i den mån denna skatt överstiger en efter ett grundbelopp av tre procent på det beskattningsbara beloppet beräknad inkomst- och förmögenhetsskatt, *dels ock* för dylik återbäring anvisa ett extra förslagsanslag å kronor 275,000:—.

Chefen för finansdepartementet har i sin motivering för berörda hemställa uttalat, att han hade anledning förmoda, att Stockholms stad jämväl skulle vara benägen fatta beslut om anslag till återbäring av så stor del av kommunalskatten, som motsvarade kommunalandelen av kommunala progressivskatten för år 1926. Någon återbäring av den kommunala progressivskattens utjämningsandel torde däremot ej böra ifrågakomma. Återbärandet skulle, beräknat enligt dessa grunder, för statens vidkommande motsvara omkring tre fjärdedelar av inkomst- och förmögenhetsskatten för år 1926 och för Stockholms stad omkring hälften av kommunalskatten.

Enligt vår uppfattning är av synnerlig vikt, att frågan om Nobelstiftelsens skattskyldighet erhåller en gynnsam och vidsynt lösning, detta ej blott med hänsyn till tillfredsställande upprätthållande av stiftelsens verksamhet och möjliggörandet av en från början avsedd, successiv utveckling av de med stiftelsen förbundna vetenskapliga institutionerna, utan jämväl för Sveriges anseende i utlandet såsom kulturstat.

För frågans belysande tillåta vi oss framhålla några synpunkter utöver dem, finansministern anför, samt bilägga dels d:r Emanuel Nobels i statsverkspropositionen endast i korthet refererade framställning (bil. A.), dels kammarrättens i anledning av remiss däröver avgivna yttrande (bil. B).

Rent formellt sett beror det förhållandet, att Nobelstiftelsen ansetts böra beskattas, därpå att densamma — ehuru dess verksamhet i allt väsentligt utövas under form av viss samverkan mellan olika, var för sig skattefria akademier eller däremot svarande vetenskapliga institutioner — icke själv ansetts hänförlig till sådan akademi eller vetenskapligt samfund. Denna beskattnings-

tekniska distinktion har dock ansetts, även ur formellt juridisk synpunkt, så omtvistlig, att prövningsinstanserna vid beskattningsfrågans senaste behandling (regeringsrättens årsbok ref. 20) stannat i skiljaktiga beslut.

Sålunda voro inom kammarrätten tre olika uppfattningar företrädde rörande tolkningen av de nu gällande beskattningsbestämmelserna, i det att de tre ledamöter, som deltog i ärendets behandling, anförde var sin skilda mening; *en* uttalade sig för stiftelsens skattskyldighet utan någon inskränkning, *en* för fullständig skattefrihet och *den tredje* för stiftelsens frikallande från erläggande av bevillning och inkomstskatt för $\frac{4}{5}$ av inkomsten samt förmögenhets-skatt för $\frac{4}{5}$ av förmögenheten (motsvarande den andel i stiftelsens medel, rörande vilkas avkastning de svenska organen ägde fatta beslut). På grund härav blev kammarrättens utslag avfattat i enlighet med sistnämnda mening.

Utslaget i regeringsrätten, varigenom stiftelsen ålades skattskyldighet, framkom såsom resultat av en omröstning med tre röster mot två, vilka senare voro för dess befriande från skatt.

Det må under dessa förhållanden anses förklarligt, om de personer, däribland testators brorson d:r Emanuel Nobel, som vid förhandlingarna rörande Nobelstiftelsens konstituerande närmast hade att bevaka testators och den blivande stiftelsens intressen, icke kunnat föreställa sig annat, än att stiftelsen skulle komma att räknas till de skattefria institutionerna, och därför ej på förhand vidtogo några särskilda åtgärder i syfte att säkerställa sådan behandling av stiftelsen. En sådan skattefrihet torde i själva verket ha framstått såsom självskrivnen. Starka såväl sakliga som pietetsskäl syntes tala därför, och svenska regeringens åtgärder beträffande bevakning av testamentet samt dess visade intresse rörande grundstadgarnas avfattning och Kungl. Maj:ts stadfästelse av desamma syntes giva visst fog för att antaga, att Kungl. Maj:t delade denna uppfattning.

Det torde i detta samband icke böra förglömmas, att den av Alfred Nobel samlade och donerade förmögenheten till ojämförligt övervägande del förvärvats under verksamhet i utlandet och sålunda ej under hägn av svenska samhällliga och ekonomiska förhållanden. Testator var genom sin livsverksamhet och till hela sin åskådning starkt internationellt betonad. Huvudsyftet med hans testamente var ju även att söka gagna hela mänskligheten genom att bereda ekonomisk bekymmerfrihet för dem, som »gjort» — och hade förutsättningar för att i fortsättningen göra — »mänskligheten den största nytta». Att han anförtrorde hedersuppdraget att utföra dessa hans intentioner i huvudsak åt svenska institutioner, har ju, som han själv förklarar, haft sin grund i det obetingade förtroende han hyste till svensk redbarhet. Men därjämte torde man väl vara berättigad häri se jämväl en önskan att bidra till höjande i utlandet av aktningen för och uppskattningen av Sverige och särskilt av svensk vetenskaplig verksamhet. — Att svenska myndigheter skulle komma att begagna sig av uppdraget och av den högsinta gåvan för att för rent svenska, testators syften alldeles ovidkommande ändamål, lägga beslag på

över en tredjedel av årsinkomsten, var förvisso något, som måste legat Alfred Nobels föreställningssätt fjärran. Ej heller lärer hans brorson E. Nobel — vilken av hänsyn till farbroderns önsknings avstod från att i eget intresse söka utnyttja testamentets formellt svaga punkter genom överklagande, för att i stället kraftigt medverka till en gynnsam lösning av stiftelsens organisationsfrågor — haft anledning förmoda, att bevakandet av testamentet enligt Kungl. Maj:ts åläggande å »svenska statens och det allmännas» samt å de svenska prisutdelarnas vägnar, skulle i fortsättningen leda till ett dylikt beslagtagande av den donerade förmögenheten för tillgodoseende av svenska statliga och kommunala behov.

Detta förhållande har även givit anledning till en för Sverige föga smickrande uppmärksamhet i utlandet, varom talrika uttalanden i utländsk press bära vittnesbörd.

Med anledning härav har även, enligt vad vi erfarit, förslag framställts till Nobelstiftelsens styrelse från schweiziskt håll om överflyttande av Nobelstiftelsens hela penningförvaltning till Schweiz. Härigenom skulle, enligt vad som framhållits, stiftelsen antagligen kunna utverka fullständig skattefrihet. Skulle detta mot förmodan ej kunna (genom förhandling med vederbörande myndigheter) utverkas, skulle den skatt, som kunde komma att utkrävas, i varje fall icke överstiga $\frac{1}{2}$ pro mille å stiftelsens kapitalbehållning. Det torde vara överflödigt att beröra det för Sveriges anseende ogynnsamma intryck det skulle väcka, därest Nobelstiftelsen, för att möjliggöra ett bättre tillgodoseende av stiftelsens ändamål och internationella syften, skulle se sig nödsakad vidtaga åtgärder för en förflyttning av sin medelförvaltning till annat land.

Vi ha även erfarit, att erbjudande gjorts från utländskt håll — uppenbarligen under intryck av det internationellt betydelsefulla i Nobelstiftelsens syfte — om att under dess förvaltning ställa ytterligare en större donationsfond för fördelning av ränteinkomsten genom dess organ, d. v. s. de prisutdelande institutionerna.

Stiftelsens styrelse har emellertid, enligt vad vi inhämtat, vid förhandling om formerna och villkoren för en sådan donation, ansett sig skyldig framhålla beskattningsbestämmelserna i Sverige och ovissheten om, huruvida befrielse från skatt kunde påräknas. Det har ur dessa synpunkter ansetts bära tagas under övervägande att förlägga förvaltningen av den blivande donationsfonden till Schweiz i stället för till Sverige.

I d:r Emanuel Nobels framställning till Kungl. Maj:t erinras, såsom jämväl i finansministerns referat av densamma i korthet omnämnes, om den, i motsats mot vad fallet varit med Nobelstiftelsen, starkt gynnade behandling ur beskattningssynpunkt, som kommit ett par andra större donationer för vetenskapliga ändamål till del. På förslag av dåvarande finansministern, statsrådet Thorsson, och med stöd av ett kraftigt förord från universitetskanslern blev nämligen den år 1922 till Karolinska institutet donerade fonden »Thérèse och Johan Anderssons minne» befriad ej blott från inkomst- och förmögenhetsskatt,

utan även från belöpande arvskatt. Likaså var förhållandet med de till Stockholms högskola överlämnade Heckscherska donationsmedlen.

Det synes oss knappast förenligt med rättvisa och billighet, att efter tillämpning av en dylik vidsynt frikostighet i fråga om medel, avsedda att tillgodogöras den *nationella* forskningen, fortsätta med att underkasta en fond, vars avkastning i likhet med vad fallet är med Nobelstiftelsen, till större delen är avsedd att utgöra ett stöd för det *internationella* kulturarbetet, en i hög grad betungande beskattning.

Rörande storleken av de skattebelopp, som av Nobelstiftelsen erlagts år 1925, hava vi inhämtat följande:

Kommunalskatten utgjorde	Kr.	85,432: 06
Kommunala progressivskattens		
kommunalandel	»	86,382: —
utjämningsandel	»	21,595: 50
Kronoskatt	»	396,011: —
	tillhopa	Kr. 589,421: 52

Med allt erkännande för det intresse och den förståelse för de i d:r Nobels, av Nobelstiftelsens styrelse biträdda framställning, anförda synpunkter, som visats av finansministern, kunna vi ej finna den av honom föreslagna interimistiska lösningen av Nobelstiftelsens skattefråga fullt tillfredsställande. En verkligt vidsynt och för vårt land gagnelig lösning kan enligt vår åsikt endast vinnas genom beviljande av skattefrihet i enlighet med kammarrättens förslag. Härigenom vunnas därjämte en ur alla synpunkter vida enklare behandling av frågan, särskilt vad beträffar befrielse från kommunalskatt. Att Nobelstiftelsen skall betungas med erläggande av sådan skatt till Stockholms stad måste nämligen enligt vår uppfattning anses i ännu högre grad oberättigat än i fråga om skatterna till staten, då ju kommunen ej på något sätt beröres av stiftelsens verksamhet.

De skäl, som av finansministern anförts mot en definitiv lösning redan nu av denna fråga, synas oss icke heller övertygande. Frågan synes oss nämligen redan nu så utredd och lärer väl dessutom under utskottsbehandlingen bliva ytterligare så belyst, att riksdagen må kunna fatta en bestämd ståndpunkt i ärendet, alldeles oavsett frågan om eventuell skattefrihet för övriga, nu skattskyldiga stiftelser och ideella föreningar m. m. En slutgiltig behandling redan nu torde i detta fall vara väl motiverad av den särställning Nobelstiftelsen, såsom av det ovan anförda framgår, med fog kan göra anspråk på att intaga.

I fråga om de författningsändringar, som erfordras för tillerkännande redan nu åt Nobelstiftelsen av skattefrihet, hänvisas till kammarrättens bilagda utlåtande.

Vi hemställa alltså,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i bevillningsförordningen 5 § e) och 12 § 8 mom. c) samt förordningen om

inkomst- och förmögenhetsskatt 5 § 2 mom. c) att efter orden »vetenskapliga samfund» tillägges »Nobelstiftelsen».

Härvid förutsättes givetvis, att Kungl. Maj:ts förslag om viss skatterestitution till Nobelstiftelsen avslås.

Stockholm den 22 januari 1926.

<i>Erik Röing.</i>	<i>Eliel Löfgren.</i>	<i>Arthur Engberg.</i>
<i>Georg Andrén.</i>	<i>Wärner Rydén.</i>	<i>Helge Almqvist.</i>
<i>Otto Järte.</i>		<i>Arne Forssell.</i>

Bilaga A.

Till Konungen.

I min egenskap av Alfred Nobels brorson och representant för en gren av familjen Nobel vid de överläggningar, som under loppet av åren 1898 och 1899 fördes angående Alfred Nobels testamente, anser jag mig befogad och förpliktad att göra följande framställning rörande vissa Nobelstiftelsens nuvarande ekonomiska förhållanden, vilka sammanhånga med dess beskattning.

Alfred Nobels testamente utmärker sig genom sin stora knapphändighet, som kan synas särskilt påfallande med hänsyn till donationens storlek. Denna knapphändighet måste emellertid ses i belysningen av vissa rent subjektiva förutsättningar hos testator personligen.

Min avlidne farbroder hade för vana, att då han en gång givit personer sitt förtroende, eller då han lämnat någon viss person ett särskilt förtroendeuppdrag, ej binda vederbörande genom detaljerade föreskrifter. På liknande sätt har han förvisso velat beträffande sin stora donation lämna dem, åt vilka han uppdrog förverkligandet av sin yttersta vilja, all den handlingsfrihet, som vore förenlig med ett rätt iakttagande av testamentets anda och huvudsyfte.

Att Alfred Nobel lämnade åt svenska vetenskapliga institutioner uppdraget att verkställa hans intentioner och ansåg sig kunna hysa ett så fullt och oinskränkt förtroende, att hans testamentariska dispositioner därigenom skulle på det mest lojala sätt bringas till utförande, torde sammanhånga med den höga tanke, han städse hyste om svensk redbarhet.

Denna tolkning av testators tankar, som grundar sig på min nära personliga kännedom om hans uppfattning och tänkesätt, bestyrkes för övrigt av vissa uttalanden till de personer, som bevittnat hans testamente. Enligt hans yttranden till en av dessa hade han sålunda beslutat lämna svenska vetenskapliga institutioner uppdraget att verkställa hans intentioner »just därför att han påträffat det största procenttalet ärliga människor i Sverige och följaktligen förutsatte, att hans yttersta vilja skulle här i Sverige iakttagas med större redbarhet än annorstädes».

Det vill synas, som om ett dylikt, för landet hedrande förtroendeuppdrag, givet under dessa förutsättningar, måste anses i alldeles särskild grad förpliktande.

Som bekant mötte till en början starka betänkligheter från skilda håll, och särskilt även inom de såsom prisutdelare utsedda institutionerna själva, rörande

möjligheterna för en tillfredsställande och praktiskt acceptabel tillämpning av testamentsbestämmelserna. Med hänsyn härtill mottog jag även på sin tid åtskilliga uppmaningar, även från ledande håll, att sätta mig i spetsen för en aktion, avseende en mer eller mindre genomgripande omgestaltning av testamentsbestämmelserna.

Hänsynen för min farbroders uttalade sista vilja bjöd mig emellertid att i första hand medverka med testamentsexekutorerna i strävanden, som gingo ut på att genom preliminära överläggningar med representanter för de utsedda prisutdelande myndigheterna söka skapa en grundval för utarbetandet av de stadgar, vilka voro nödiga för testamentets praktiska tillämpning. Min ståndpunkt till frågan framgår av det uttalande, jag ansåg mig böra göra vid sammanträde för överläggning om Alfred Nobels testamente den 11 februari 1898 (se bifogade protokoll, sid. 13).

Under de fortsatta överläggningarna, vid vilka jämväl ombud för familjen Robert Nobel deltog, utarbetades det förslag till grundstadgar, som sedermera med mindre väsentliga ändringar blivit av Eders Kungl. Maj:ts stadfäst och ännu är gällande.

Under dessa överläggningar var nu uppmärksamheten bland annat inriktad på att tillse, att icke medel, tillhörande Alfred Nobels fond, komme att användas till ändamål, som vore främmande för densamma. Sålunda innehålla grundstadgarna bestämmelser om att dessa medel icke skulle få användas för de andra uppgifter, som de prisutdelande myndigheterna hade att verka för. Men en fråga, som därvid icke alls uppmärksammades, var huruvida det överensstämde med donators syften att fondens avkastning togs i anspråk för skatt till stat och kommun. Anledningen till att denna punkt ej behandlades, tjänar det ju egentligen ej något till att nu efterforska. Det torde dock böra erinras därom, att de delegerade för de blivande prisutdelarna, vilka deltog i överläggningarna, tillhörde *skattefria* akademiska eller vetenskapliga institutioner och därför givetvis icke hade anledning antaga annat, än att samma förmån av skattefrihet skulle utan vidare få åtnjutas av Nobelstiftelsen, vars syften just dessa akademiska respektive vetenskapliga institutioner skulle ha till uppgift att förverkliga. En annan omständighet, som bidragit till att denna fråga ej kom under behandling vid överläggningarna, var tvivelsutan, att Alfred Nobels donation, på sätt i justitiekanslerns underdåniga yttrande den 6 maj 1917 framhållits, ansågs vara av den vikt och betydelse för staten och det allmänna, att icke något torde böra underlåtas, som kunde vara ägnat att i sin mån befordra förverkligandet av testators höga syften, och att därför testamentet, såsom ock skedde, borde bevakas jämväl å statens och det allmännas vägnar. Även testamentsexekutorerna utgingo därför, enligt vad jag har mig bekant, från den blivande stiftelsens skattefrihet såsom en självfallen sak.

Att Alfred Nobel själv ej berörde denna fråga, finner sin naturliga förklaring i vad här förut nämnts om hans testamente. Men alldeles otvivelaktigt är, att han, om han tänkt sig möjligheten av att hans donation skulle bli föremål för beskattning, såsom oeftergivligt villkor för donationen skulle ha uppställt skattefrihet för densamma.

För min egen del kunde jag icke heller tänka mig annat än att donationen skulle bliva befriad från skatt. Hade detta icke varit förhållandet, skulle jag naturligtvis såsom oeftergivligt villkor för uppgörelse angående Alfred Nobels testamente uppställt, antingen att Nobelstiftelsen i vederbörande skatteförhandlingar uttryckligen tillerkänts samma skattefrihet som akademier, eller ock att åt Alfred Nobels skapelse givits den rättsliga karaktär, att den otvivelaktigt kommit att tillhöra de skattefria institutionerna.

Det torde icke möta minsta tvivel, att inga större svårigheter kunnat möta för ett tillfredsställande ordnande av skattefrihet för Alfred Nobels donation på endera av dessa vägar. Till jämförelse må här endast anföras hurusom den till Karolinska institutet år 1922 under namn av »Thèrese och Johan Anderssons minne» donerade fonden icke blott åtnjuter fullständig skattefrihet, utan även på grund av Kungl. Maj:ts proposition till 1923 års riksdag (nr 16) beviljats efterskänkande av belöpande arvskatt.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid behandlingen av detta ärende återopade dåvarande finansministern, statsrådet Thorsson, bland annat, en hemställan i saken från kanslersämbetet för rikets universitet, vari uttalas att »då benägenheten att genom donationer stödjade institutioner, som hava allmänna syftemål att tillgodose, med säkerhet kan antagas bliva i hög grad minskad, om genom ett alltför strängt tillämpande av gällande skattebestämmelser i ett fall sådant som detta en betydande del av de donerade medlen indragas till staten, finner kanslersämbetet sig böra livligt understödja den gjorda framställningen om befrielse i föreliggande fall från arvskatt.

Ett ytterligare skäl härtill finner kanslersämbetet däri, att vid ett föregående tillfälle i liknande fall beviljats befrielse från avgift till staten, nämligen enligt beslut av riksdagen år 1919 i fråga om restitution av arvskatt, som Stockholms högskola vid mottagandet av Heckscherska donationen erlagt. Vid detta tillfälle var det dessutom icke en offentlig statsinstitution, utan en på enskilda medel grundad högskola, som kom i åtnjutande av den medgivna befrielsen.»

Det synes mig, som om dessa uttalanden kunde med starkt fog återopas till stöd för att även Nobelstiftelsen, som ju i eminent grad är avsedd att tillgodose allmänna syftemål, bort komma i åtnjutande av skattefrihet. Så har emellertid ej hittills blivit fallet. Redan i arvskatt erlades på sin tid till svenska staten ett belopp av kronor 1,843,692:25. Sedan sedermera Nobelstiftelsen konstituerats, blev stiftelsen från och med sitt första räkenskapsår av taxeringsmyndigheterna i Stockholm upptaxerad till beskattning för inkomst av sitt kapital. Taxeringen överklagades i alla instanser, ehuru utan framgång.

En väsentlig och för varje år växande del av den ränteinkomst, som av testator disponerats för av honom angivna syften, har sålunda under de gångna åren tagits i beslag för tillgodoseende av statliga och kommunala behov.

För år 1901 (stiftelsens första räkenskapsår) utgjorde summan av de belopp, som utgingo i form av Nobelpris (1902 års pris) kronor 709,234:45, medan de skatter Nobelstiftelsen sistnämnda år hade att erlägga utgjorde kronor 88,042:66. Skattebeloppet i procent av stiftelsens hela årsinkomst utgjorde då 6.52 % och i förhållande till sammanlagda prisbeloppen 12.41 %. För år 1923 utgjorde Nobelprisens summa endast kronor 574,676:—, medan stiftelsens beskattning under samma år uppgick till kronor 587,006:30. Skattebeloppet uppgick sålunda sistnämnda år till 31 % av hela inkomsten och till 102.15 % av de till utdelning avsedda prisbeloppens summa.

Tillhoppa har Nobelstiftelsen under åren 1901—1924 fått erlägga i skatter kronor 6,765,958:71. Härtill kommer ovanberörda arvskatt.

Den starka stegringen av skattebördan samt vissa avgöranden i skattefrågor, som syntes peka i för Nobelstiftelsen gynnsam riktning föranledde stiftelsens styrelse att genom besvär över taxeringen för år 1920 ånyo söka ändring i fråga om Nobelstiftelsens beskattning med yrkande om skattefrihet. Vid besvärens avgörande i kammarrätten anförde de tre ledamöter, som häruti deltog, var sin skilda mening, i det att *en* uttalade sig för stiftelsens skattskyldighet utan någon inskränkning, *en* för stiftelsens fullständiga skattefrihet och *den tredje*

för stiftelsens frikallande från skyldighet att utgöra bevillning och inkomstskatt för $\frac{4}{5}$ av inkomsten samt förmögenhetsskatt för $\frac{4}{5}$ av förmögenheten; och blev i anledning härav kammarrättens utslag avfattat i enlighet med sistnämnda mening. Målet har slutligen avgjorts av regeringsrätten, som med tre röster mot två förklarar stiftelsen vara skattskyldig. Minoriteten röstade för stiftelsens fullständiga skattefrihet.

Om, såsom det säges, utgången av det nyligen avgjorda målet berott på att Nobelstiftelsen gjorts till en självständig stiftelse, fristående från vederbörande akademier och såsom sådan utgörande ett särskilt rättssubjekt och skatte-subjekt, så kan man med fog tala om en ödets egendomliga ironi. Ty anledningen till att stiftelsen givits denna rättsliga karaktär har i främsta rummet varit önskan att genom en gemensam förvaltning garantera, att Nobelfonden städse komme att stricte användas endast för det ändamål, som Alfred Nobel avsett, och icke för annat. Men då denna anordning lett till att av stiftelsens avkastning för skatt till stat och kommun arligen toges i anspråk ett belopp, som är lika stort som eller större än summan av alla de fem nobelprisen, så har denna anordning i själva verket inneburit en mycket sämre garanti för förverkligandet av Alfred Nobels syften än en anordning, som i andra avseenden måhända varit mindre betryggande men medfört skattefrihet. För övrigt torde det icke ha varit omöjligt att finna en anordning, som varit lika betryggande som den i grundstadgarna utformade stiftelsen och samtidigt medfört skattefrihet även med bibehållande av fondens yttre enhet.

Då beskattningsmyndigheterna i sina avgöranden, vilka hittills — om än synbarligen under stor tvekan — gått Nobelstiftelsen emot, givetvis endast haft att rent formellt tillämpa gällande författningsbestämmelser och ej kunnat taga hänsyn till de uppenbara billighetsskäl, som tala för Nobelstiftelsens skattefrihet, torde en betryggande rättelse endast kunna vinnas genom Eders Kungl. Maj:ts åtgärd medelst proposition i ärendet till riksdagen, varom jag härmed i underdånighet hemställer.

Någon utförligare motivering för denna min hemställan torde näppeligen vara erforderlig. Jag tillåter mig i sådant hänseende blott hänvisa till vad ovan anförts om de förutsättningar, under vilka Alfred Nobels donation och Nobelstiftelsen tillkommit. Må det jämväl tillåtas mig att ytterligare framhålla, att Sveriges ställning såsom mottagare av förtroendeuppdraget att förvalta en i sitt slag enastående, för hela mänsklighetens bästa gjord donation synes medföra alldeles särskilda hedersförpliktelser.

Med åberopande av vad ovan anförts, vågar jag därför i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville till riksdagen göra framställning om sådant förtydligande av eller tillägg till gällande bestämmelser i förordningarna om bevillning av inkomst- och förmögenhetsskatt, att Nobelstiftelsen tillerkännes skattefrihet.

Stockholm den 21 september 1925.

Underdånigst
Emanuel Nobel.

Bilaga B.

Till Konungen.

Genom remiss den 13 november 1925 har Kungl. Maj:t anbefallt kammarrätten inkomma med utlåtande över en av doktor Emanuel Nobel gjord framställning om avlåtande till riksdagen av proposition om sådant förtydligande eller tillägg till gällande bestämmelser i förordningarna om beviljning samt inkomst- och förmögenhetsskatt, att Nobelstiftelsen tillerkännes skattefrihet, till vilken framställning styrelsen för Nobelstiftelsen i avgivet yttrande anslutit sig.

Kammarrätten får i ärendet anföra följande.

På besvär angående Nobelstiftelsens beskattning år 1920, har regeringsrätten genom utslag den 13 mars 1925 förklarat stiftelsen icke vara jämlikt de i beviljningsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt meddelade bestämmelser frikallad från utgörande av inkomstbeviljning eller inkomst- och förmögenhetsskatt; och har denna utgång av beskattningsmålet givit anledning till förevarande framställning.

Frågan om stiftelsers skattskyldighet har upptagits till behandling, bland annat, i det av 1921 års kommunalskattekommitté avgivna betänkandet med förslag till kommunalskattelag, däri stadganden intagits dels i 5 §, att *skatt för fastighet* icke utgöres för »akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar jämte andra fromma stiftelser tillhöriga, för nämnda institutioners verksamhet såsom sådana avsedda byggnader, så ock dylik institution tillhöriga allmänna platser,» dels i 49 § 1 mom., vad angår *skatt för inkomst*, att skattskyldighet begränsas till skyldighet för nu nämnda institutioner att erlægga skatt för inkomst av fastighet samt för ideella föreningar, som uteslutande avse att främja ett religiöst, fosterländskt, kulturellt, välgörande eller allmännyttigt ändamål ävensom stiftelser med likartat ändamål, ej hänförliga till fromma stiftelser, till skyldighet att erlægga skatt för inkomst av fastighet och av rörelse.

Enligt det av före detta presidenten Albert Petersson avgivna förslaget till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt hava, bland andra, »akademier, vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, sjukvårds- och barmhärtighetsinrättningar jämte andra fromma stiftelser» samt »ideella föreningar, vilka uteslutande avse att främja ett religiöst, fosterländskt, kulturellt, välgörande eller allmännyttigt ändamål ävensom stiftelser för likartat ändamål. även om de ej äro att hänföra till fromma stiftelser,» frikallats från skattskyldighet för all inkomst (7 §). Såsom skattskyldiga för förmögenhet (12 §) upptagas med vissa undantag, som icke hänföra sig till akademier, vetenskapliga samfund, föreningar eller stiftelser, allenast fysiska personer.

I sitt över kommunalskattekommitténs förslag och nyssnämnda författningsförslag rörande den statliga beskattningen den 30 juni 1925 avgivna utlåtande har kammarrätten icke funnit anledning till erinran mot vad i dessa delar föreslagits.

Ett genomförande av samma principer i nu gällande lagstiftning vad angår stiftelser skulle innebära, att Nobelstiftelsen såsom stiftelse med kulturellt

Kammarrätten: underdånigst, angående doktor Emanuel Nobels underdåniga framställning om avlåtande av proposition till riksdagen för ävägbringande av skattefrihet för Nobelstiftelsen.

ändamål frikallas från utgörande av inkomstbevilning för annan inkomst än, eventuellt, inkomst av fast egendom och av rörelse samt fullständigt befrias från taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Vid ett godtagande av dessa principer blir det således vad angår bevilnings-taxeringen av viss betydelse om stiftelsen har inkomst av fast egendom och av rörelse.

Av grundstadgarna för Nobelstiftelsen (Sv. förf. saml. för 1900 nr 63) och reglementet för Nobelstiftelsens styrelse (Sv. förf. saml. för 1901 nr 11) framgår, att stiftelsens för prisutdelarna gemensamma tillgångar skola, i den mån de icke erfordras för anskaffande av lokal för stiftelsens förvaltning jämte högtidssal, göras räntebärande genom köp av obligationer eller genom utlåning mot fullgod säkerhet, samt att styrelsen är oförhindrad att å auktion, därvid stiftelsens rätt kan vara beroende, inropa för stiftelsens fordran pantsatt eller utmätt fast eller lös egendom.

Det låter därför tänka sig att Nobelstiftelsen, vars inkomst väsentligen härflyter av kapital, tillika kan hava enligt bevilningsförordningen beskattningsbar *inkomst av fast egendom*, därvid sådan beskattningsbar inkomst ju föreligger först efter avdrag från behållna inkomsten för fem eller, i fråga om jordbruksfastighet, sex procent av taxeringsvärdet, ävensom att Nobelstiftelsen kan hava att såsom fastighetsägare utgöra *fastighetsbevilning*.

Någon *inkomst av rörelse* i den bemärkelse, vari ordet användes i förslaget till kommunalskattelag (32 §), torde icke för Nobelstiftelsen kunna uppstå och från skattskyldighet för inkomst av *realisationsvinst*, vilken inkomst i kommunalskatteförslaget upptages under »inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet» (40 §) skulle stiftelsen enligt ovannämnda stadgande i 49 § samma lag vara fritagen.

I det mål angående Nobelstiftelsens skattskyldighet, som enligt vad ovan nämnts, varit föremål för regeringsrättens prövning, har av stiftelsen framhållits, att hela dess verksamhet är inriktad på att tjäna vetenskapliga, litterära och humanitära ändamål; att denna verksamhet till sina huvudsakligaste delar äger rum genom akademier och vetenskapliga institutioner, vilka själva åtnjuta skattefrihet för sina inkomster; att stiftelsens organ vid sidan av den prisutdelande verksamheten på ett direkt sätt befrämja vetenskapliga syften, att den styrelse, som omhänderhar förvaltningen av stiftelsens, för prisutdelarna gemensamma egendom är till sin huvudsakliga del tillsatt av prisutdelarna; samt att stiftelsen alltså med hänsyn till såväl sina uppgifter och sättet för dessas förverkligande som till sin organisation vore att anse som ett vetenskapligt samfund eller en akademi.

Även om de anförda skälen av Regeringsrättens pluralitet icke ansetts vara av den betydelse, att Nobelstiftelsen enligt nu gällande skatteförordningar kunde inbegripas under eller likställas med akademier och vetenskapliga samfund, synas, enligt kammarrättens uppfattning, likväl dessa skäl, sedda ur lagstiftningssynpunkt, tala för ett sådant likställande.

Jämfört med den ställning Nobelstiftelsen i skatteavseende komme att intaga med tillämpning av de av kommunalskattekommittén och före detta presidenten Petersson avgivna förslagen, i vad de avse stiftelsers skattskyldighet, innebär ett likställande med akademier och vetenskapliga samfund allenast den skillnad, att Nobelstiftelsen frikallas jämväl från fastighetsbevilning för stiftelsen tillhöriga för dess verksamhet avsedda byggnader jämte tomtområden ävensom från utgörande av bevilning för inkomst av sådan egendom. Ett frikallande från fastighetsbevilning och bevilning för inkomst av fast egendom i vidare

mån än nu är sagt torde icke vara i överensstämmelse med bevillningsförordningens principer.

Genomförandet av skattefrihet i nu nämnd utsträckning synes kunna ske därigenom att i bevillningsförordningen 5 § e) och 12 § 8 mom. c) samt i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt 5 § 2 mom. c) efter orden »vetenskapliga samfund» tillägges »Nobelstiftelsen». (I detta sammanhang må erinras därom, att enskilda institutioner såsom Järnkontoret, Allmänna Hypoteksbanken m. fl. redan finnes omnämnda i skatteförordningarna.)

Av 12 § b) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, där skyldigheten att erlagga skatt för förmögenhet i fråga om stiftelser göres beroende av skyldigheten att jämlikt 2 kap. samma förordning erlagga skatt för inkomst, skulle med det förordade tillägget till förordningens 5 § 2 mom. c) följa, att Nobelstiftelsen icke bleve skyldig att erlagga skatt för förmögenhet.

Den ifrågasatta ändringen av bevillningsförordningen samt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt bör föranleda motsvarande tillägg i 2 § 1 mom. samt 16 § första stycket förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering i fråga om Nobelstiftelsens deklarations- och uppgiftsplikt.

I ärendets behandling, därvid skiljaktig mening icke uttalats, hava deltagit undertecknad president, kammarrättsråden Lagerbring, Smerling, föredragande, och Afzelius samt adjungerade ledamöterna förste kanslisekreteraren Baehrendtz och assessorerna Wahlberg och Wikström.

Remisshandlingarna återställas.

Vidimeras ex officio.

Knut Kinberg

T. . sekreterare i Kungl. kammarrätten.

Stockholm den 7 december 1925.

N:r 2750/1925 A. D.

